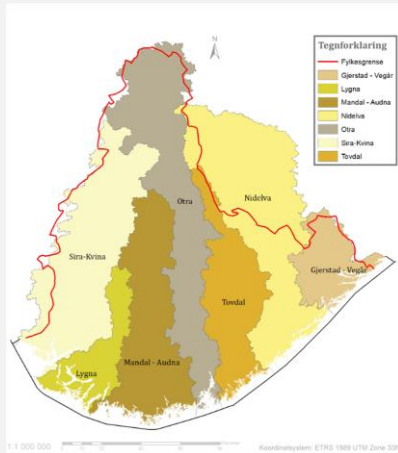

Agder vannregion

Agder vannregion består i hovedsak av Agder fylke, men også mindre grenseområder til fylkene Vestfold og Telemark og Rogaland. Vannregionen følger vassdragsgrenser og ikke fylkes- eller kommunegrenser.

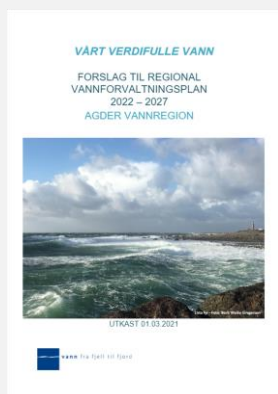
Arbeidet innenfor vannregionen ledes av Agder fylkeskommune som er *vannregionmyndighet*. Det viktigste samarbeidsorganet i vannregionen er *Vannregionutvalget* som består av alle berørte sektormyndigheter.

Agder vannregion er en av 10 norske vannregioner.

Vannregionen vår er delt inn i syv vannområder for lokalt samarbeid: Otrå, Nidelva, Lygna, Mandal-Audna, Tovdal, Sira-Kvina og Gjerstad-Vegår.

Vannforvaltningsplanen

Regionalplan for vannforvaltning i Agder vannregion (2022-2027) er på høring til 17.juni 2021, og skal godkjennes av Klima- og miljødepartementet innen utgangen av 2021. Planen er utarbeidet med grunnlag i *vannforskriften*, som er basert på EUs vannrammedirektiv.

Helhetlig vannforvaltning – hva betyr det?

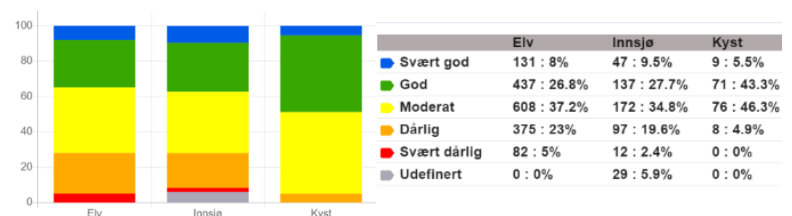
Regional plan for vannforvaltning er utarbeidet etter formål og føringer gitt i vannforskriften.

Vannforvaltningsplanen skal gi grunnlag for en helhetlig forvaltning av vannressursene.

Vannforvaltningsplanen skal bidra til å koordinere og samordne vannforvaltning og arealbruk på tvers av sektorer, samt kommune- og fylkesgrenser. Det er i planen satt miljømål for alt vann, både elver, innsjøer, fjorder og grunnvann. Formålet er å beskytte vannmiljøet mot forringelse, og å forbedre og gjenopprette miljøtilstanden der den ikke er god nok. Vannforvaltningsplanen er retningsgivende for alle forvaltningsnivå. Alle kommuner og regionale sektormyndigheter er forpliktet til å jobbe for å oppnå miljømålene.

God økologisk tilstand er målet

Miljømål er satt per *vannforekomst*. Dette er avgrensede mengder med vann, typisk en bekk, elv, innsjø, magasin, kanal, grunnvann, fjord eller kyststrekning. De fleste vannforekomster har god økologisk tilstand som miljømål. Unntak fra dette er beskrevet i vannforvaltningsplanen. Figuren under viser at mange vannforekomster har redusert økologisk tilstand i dag og det er behov for stor innsats mange steder.

De ti største påvirkningene i Agder vannregion:

- Langtransportert forurensning → Langtransportert forurensning (sur nedbør) er registrert i flest vannforekomster i Agder og påvirker 2300 vannforekomster.
- Vannkraft
- Introduserte arter og sykdommer
- Jordbruk
- Urban utvikling
- Ukjent kilde
- Renseanlegg
- Industri
- Vegtransport
- Gruvedrift

Prioriteringer i vannforvaltningsplanen

Vannforvaltningsplanen legger ikke opp til at vi skal oppnå god miljøtilstand overalt innen 2027, men vi skal komme et godt stykke på vei. Når planen revideres, kan videre innsats vurderes.

Regionalt tiltaksprogram beskriver alle relevante typer av tiltak som er vurdert nødvendige for å oppnå miljømålene som er satt i planen. Det er sektormyndighetene som er ansvarlig for å gjennomføre tiltakene som er beskrevet i tiltaksprogrammet. Dette følger både av vannforskriften og sektormyndighetenes regelverk.

Prioritering av tiltak og geografiske områder

Prioritering av tiltak handler om fordeling av tiltakene geografisk og over tid. Hensikten er å få til en helhetlig vannforvaltning på tvers av sektorer og en samlet tiltaksgjennomføring.

Åtte konkrete tiltaksområder som prioriteres mot 2027:

- Forsuring
- Konsekvenser av vannkraft
- Fremmede arter og sykdommer
- Kripsiv
- Forsøpling
- Fysiske hindringer
- Næringstilførsel

Tiltaksområdene som er prioritert, er vurdert til å være de viktigste å ha fokus på i vannregionen for å oppnå miljømålene. Videre kan følgende legges til grunn for prioritering av tiltak:

- Tiltak med lang virkningstid
- Tiltak i vannforekomster med større avvik mellom tilstand og miljømål

Helhetlig planlegging og tverrfaglig samarbeid i kommunene er nøkkelen til suksess

Vannforvaltningsplanen angår ikke bare de som jobber med landbruk, avløp eller forurensing, basert på behovet for enkelttiltak. Hensynet til vannmiljø angår hele kommunen. Et særlig ansvar har de som jobber med areal- og samfunnsplanlegging. Forebyggende arbeid gjennom plan- og bygningsloven og overordnet planlegging som tar hensyn til vannmiljøet, vil være den billigste og mest effektive måten å bevare godt vannmiljø på for fremtiden. Kommunene anmodes om å innarbeide vannmiljø som et vurderingstema i sin ordinære saksbehandling og kvalitetssikringssystemer. Alle kommuner bør vurdere behov for å rigge seg med en tverrfaglig «vanngruppe» for å sikre at tiltak og planlegging går hånd i hånd. Klimatilpasning bør inngå i dette arbeidet.

Tiltaksplaner

For flere av de prioriterte nedbørfeltene er det registrert mange påvirkninger og komplekse miljøutfordringer. Det er nødvendig at sektorene samarbeider om utredninger og helhetlige tiltaksplaner for å avklare ansvar og tiltaksbehov. Medvirkning må stå i sentrum i denne typer prosesser.

Det er sektorene selv som er ansvarlige for å gi innspill på måloppnåelse og gjennomføre tiltak innen sitt ansvarsområde. Se konkretisering av ansvar og aktiviteter i handlingsprogrammet.

Tiltak fordelt på virkemiddeleier

Handlingsprogram og ansvar

Handlingsprogrammet er delt opp etter aktiviteter som skal utføres på regionalt nivå, vannområdenivå og av sektormyndighetene. Der er hovedansvar, medvirkende, koordinatorbehov og periode beskrevet.

Kommunen og andre sektormyndigheter er ansvarlig for å ivareta vannmiljø og miljømål i arbeid som påvirker vann og gjennomføre tiltak slik at miljømålene nås.

Handlingsprogram og tiltaksprogram for Agder vannregion kan leses [her](#).

Foto: Anna Despard Asgard

Retningslinjer for arealplanlegging

Ved å vurdere vannmiljø og fastsatte miljømål i en tidlig fase i kommuneplanens samfunns- og arealplanlegging, legger man til rette for en samfunnsøkonomisk og bærekraftig forvaltning av vassdragsmiljøet og omkringliggende arealer.

Arbeidet med regional vannforvaltningsplan følger reglene i plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven, og inneholder retningslinjer som er førende for planarbeid etter plan og bygningsloven og annet regelverk. Se en forenklet versjon av retningslinjene under.

Vannmiljø

- Innarbeide planen i kommune- og reguleringsplaner
- Vannmiljø og miljømål skal vurderes og hensyntas i arbeid som kan påvirke vann
- Ikke lukk elver og bekker. Bevares disse nær naturlig form
- Vurder restaurering ved arbeid i sterkt påvirkede vassdrag

Naturfare og klimatilpasning

- Unngå arbeid i områder med risiko for naturfare (eks flom)
- Vannmiljø må sees i sammenheng med Statlige planretningslinjer for energiplanlegging og klimatilpasning

Overvannshåndtering

- Planlegging skal sikre arealer for overvannshåndtering., og vurder blå-grønn infrastruktur
- Overvannsløsninger skal ta hensyn til og fortrinnsvis forbedre økologiske systemer og naturmangfoldet
- Overvannsløsninger og avløpssystemer bør ha fremtidsrettet kapasitet, gjerne med grønne infiltrasjonsområder og åpne vannveier

Deponering av masser

- Ikke deponer nær sjø eller vassdrag, men hvis det er gjort, må det gjøres avbøtende tiltak etter vannforskriften og annet lovverk

Grøntdrag og kantsoner

- Grøntdrag og restarealer langs vassdrag må bevares
- Gi særskilt verdi til større landskapsøkologiske korridorer i urbane områder
- Myr, våtmark, skog, ugjødsle mark, o.l. bør hensyntas i planlegging

Bestemmelser og hensynssoner

- Inkludere hensynssoner i kommuneplanens arealdel, reguleringsplaner og andre planer
- Sikre drikkevannskilder for fremtidsrettet behov
- Stille rekkefølgekrav i kommuneplan og underliggende planer for å sikre oppnåelse av miljømål og unngå forringelse

Veileder om vannmiljø i arealplanlegging kan leses [her](#).

Ny aktivitet og inngrep

Det skal som hovedregel ikke gis tillatelse til ny aktivitet eller nye inngrep som kan medføre at miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes (jf. § 12 i vannforskriften).

Les veiledning om dette [her](#).

Åpne vannsystemer

2021-2030 er verdens tiår for restaurering av økosystemer. Vannforvaltningsplanen med retningslinjene for arealplanlegging prioriterer gjenåpning/restaurering av påvirkede vassdrag, samt unngå videre lukking av vannsystemer.

Fysiske inngrep i og langs vassdrag kan gi store negative påvirkninger og forringelse av vannmiljøet og økosystemene. Årsakene knytter seg bl.a. til veier, utbygging, vannkraft, jordbruk og skogbruk.

Åpne vannsystemer er viktig for naturmangfold, som naturlig rensesystem og landskapselement. Det bidrar også til håndtering av overvann og dempe flom, en viktig funksjon med tanke på klimaendringer og økte nedbørmengder.

Åpne vannsystemer gir grunnlag for naturlig kantvegetasjon som er positivt for vannmiljø. Kantvegetasjon vil kunne redusere erosjon, dempe flom, skape skille mellom vassdrag og tilgrensende arealer, være leveområde for mange arter og gi næringstilførsel til vassdragene.

Foto: Tanja Øverland

Veileder om kantvegetasjon langs vassdrag kan lese [her](#).

Betydning av planen for miljø og samfunn (konsekvensutredning)

Dersom planen gjennomføres slik miljømålene legger opp til, vil vannforekomster oppnå bedre miljøtilstand i løpet av planperioden. Restaurering av vassdrag og vassdragsnær natur vil ha positive konsekvenser for naturmangfold, flora, fauna og økosystemtjenester. Eksempler er naturlig flomdemping, folkehelse og fiskeinteresser.

Miljømål legger til grunn tiltak for å redusere forurensende utslipp, både av næringsalter og miljøgifter. Tiltak innenfor avløp og jordbruk vil også redusere utslipp av for eksempel tarmbakterier, som vil være positivt for blant annet drikke- og badevannskilder. Fastsatte miljømål for jordbrukspåvirkede vannforekomster er ambisiøse, og legger til grunn en rekke tiltak i landbruket for å bl.a. å redusere overflateavrenning fra jordbruket. Dette kan i enkelte tilfeller ha negative konsekvenser for matproduksjonen. Miljømålene for vannkraftpåvirkede vassdrag legger opp til at det kan gjennomføres tiltak som reduserer kraftutbyttet.

Måloppnåelse forutsetter at kommuner og andre sektormyndigheter, samt privatpersoner og frivillige, gjennomfører en rekke miljøforbedrende tiltak. Det nødvendige vannforvaltnings-arbeidet vil kreve store ressurser til saksbehandling og oppfølging, samt investerings- og driftskostnader.

Behov for nye virkemidler

- Innføre standardvilkår i eldre vassdragskonsesjoner
- Ny forskrift som innfører naturforvaltningsvilkår i alle vannkraftutbygginger
- Flere virkemidler knyttet til fysiske inngrep (for eksempel flomsikringsanlegg)
- Forskrift med basiskrav som regulerer boring av brønner.
- Ny gjødselvereforskrift
- Ny hjemmel for å stille miljøkrav i særlige utsatte områder.
- Midler for målrettet kartlegging og veiledning på prosjektbasis i områder med jordbruksdrift
- Økonomisk støtteordning til kommunene for tiltak innenfor avløpssektoren
- Kunne pålegge reetablering av kantvegetasjon
- Kalkingsmidlene over statsbudsjettet må opprettholdes/økes
- Felles kartløsning eller annen innmeldingsfunksjon for registrering av skjellsandkalking i kommunene.
- Oppfølging og opplæring av veileder for håndtering av sulfid knyttet til planarbeid i kommunene

Hvordan er kvaliteten i «din» vannforekomst?

Vann-nett er kunnskapsdatabasen for arbeidet etter vannforskriften og regional plan. Her finnes informasjon om miljøtilstand, påvirkninger, risikovurderinger, tiltak og miljømål. Under «kart» og den lille pilen til høyre kan du finne kartlag, og under «faktaark» kan du vurdere din kommune: vann-nett.no. Vi er avhengige av innspill og at Vann-nett brukes aktivt!

Overvåking - mer kunnskap

Overvåking skal gjennomføres der vi ikke har nok kunnskap, og der vi setter inn tiltak. Bedre kunnskap om vannmiljøet og effekt av tiltak gjør det mulig å avklare måloppnåelse og videre tiltaksbehov. Det vil også bidra til effektivisering av saksbehandling knyttet til naturmangfoldloven §§8-12 og vannforskriften § 12.

Type	Ansvarlig	Mål
Basis overvåking	Miljødirektoratet i samarbeid med nasjonale myndigheter	Få oversikt over naturtilstanden og langsiktige endringer i alt fersk-, kyst- og grunnvann, for å kunne vurdere effekten av menneskelige påvirkninger på vannet.
Tiltaks overvåking	Statsforvalteren i samarbeid med sektormyndigheter	Fastslå tilstand i vannforekomster før tiltak startes, for å kunne vurdere effekten av tiltak som skal utføres
Problemkartlegging	Statsforvalteren i samarbeid med sektormyndigheter	Kartlegge årsak til, eller omfang av et miljøproblem

Høringsinnspill

Informasjon og veiledning for å komme med innspill til vannforvaltningsplanen kan leses [her](#)